

230 APPEND. AD TRACTAT. DE GRATIA.

erroribus præter intentionem faverunt, & tot hæreticis illis arma cedunt ac subministrant, ut suos tueantur errores, quot argumenta ex Molina officina deponunt contra Thomistas, ad probandum, gratiam Dei prævenientem, & de se efficacem, arbitrij nostri libertatem destruere. Unde Doctores Lovanienses in sua censura recte observarunt, Molinae sententiam magis aptam esse ad stabilendam, quam ad evertendam Pelagianorum & Calvinistarum hæresim. De quo fuse in Apologia Thomistarum, quam in Clypeo nostro, ad calcem tractatus de voluntate Dei, in nova editione, apposuimus.

§. III.

Calvini errores in materia de gratia.

Plures sunt Calvini errores in materia de gratia, quos breviter h̄c describemus. In primis alferit, quod efficax gratia auxilium, facit secum homines operari sponte, non liberè, ad modum quo jumentum sequitur spontanè non liberè sessoris ductum. Ita lib. 2. inst. cap. 3. §. seprimo, & in Antidoto ad canonem quintum sessionis sexta Concilij Tridentini, ubi h̄c scribit: *Quid ergo sibi vult Auguſtinus, cum de libertate voluntatis loquitur? nempè quod toties repetit, non cogi homines invictâ Dei gratiâ, sed voluntarios regi, ut sponte pareant ac sequantur.* Unde vult auxilium divinæ gratiæ, ita esse efficax, ut indifferentiam voluntatis absorbeat, impositaque consentendi necessitate dissentiendo potentiam consumat, sola spontaneitate, seu immunitate à coactione, in voluntate relicta. Quare in responsione ad primum articulum de occulta Dei providentia, h̄c scribit: *Quod de absolute potestate nugantur Scholasticæ, non solum repudio, sed etiam detracit.* De quo fuse in prædicta Apologia Thomistarum.

Secundò Calvinus docet, sic totum tribuendum esse gratiæ, ut nostræ postea electionis non sit motioni ejus obtemperare, aut refragari. Ita lib. 2. inst. cap. 3. §. 10.

Tertiò, posita gratia efficaci hominem non pos-

se non velle, nec dissentire. Ita lib. 3. de libero arbitrio contra Pighium pagina 285. & in Antidoto Concilij Tridentini ad Canonem 4. sessionis sextæ, in quo damnatur hic error, qui primo affinis est, & vel illius consecutarium.

Quartò, auxilium prævenientis gratiæ, quo Deus facit nos velle & facere, movere quidem efficaciter voluntatem, sed non eam excitare moraliter. Ita lib. 2. inst. cap. 3. §. 10. De quo Bellarminus lib. 1. de gratia & libero arbitrio cap. 11.

Quintò, omne auxilium prout venit à Deo esse efficax, & nullum tandem sufficiens. Ita locis proximè citatis.

Sextò gratiam Dei sic dare ipsum velle & operari, ut creata voluntas ei liberè non cooperetur. Ita lib. 2. inst. cap. 3. num. 11. & 12. ubi & Catholicos ridet, quod liberi arbitrij cum gratia concurrentiam, ex hoc Sancti Pauli loco confirmant: *Plus omnibus laboravi, non ego, sed gratia Dei mecum.* Quem in errorem inductos esse ait ex præpostera versione, in qua græci articuli vis omessa fuit, quæ si exprimatur, hunc sensum efficit: *Non ego, sed gratia Dei qua mihi aderat.* Qua de re pluribus agit Commentarij ad hunc Sancti Pauli locum.

12. Ex his liquet, Calvinum admisisse quidem gratiam efficacem, moventem spontanè voluntatem, sed negasse sufficientem, moraliter excitantem, & cooperantem, subindeque totaliter extra gratiam fuisse, ut enim ait D. Prosper epistola ad Demetriadem cap. 7. *Gratia Dei nisi tota suscipitur, tota repellitur: sicut enim alienus est à numero fidelium, & à sorte sanctorum, qui in aliquo à Catholica veritate dissentit;* ita extra gratiam efficitur, qui aliiquid de ejus plenitudine diffuerit.

Constat etiam ex dictis, juxta doctrinam Calvini, & Sedatorum ejus homini, in statu naturæ lapsæ, mandata esse omnino impossibilia; cum in illo statu nullum agnoscat auxilium sufficiens, quod tribuat potentiam ea adimplendi. Unde Melanæthon ad caput. 13. epistolæ ad Romanos ait: *Cum mandat lex, diligere perinde impossibile juberet, ac si precipiat nobis transvolare Caucasum.*

APPENDIX

231

APPENDIX ALTERA AD TRACTATUM DE GRATIA,

D E

AUTHORITATE D. AVGUSTINI
in Quæstionibus de Gratia.

U M ea quæ diximus in Tractatu de gratia de necessitate gratiæ, de domino perseverantiæ, de justificatione impiorum, ac merito justi, Augustini testimonij porosissimum innitantur, ad ejus complementum superest; ut quanta si, in quæstionibus præsertim de gratia, Augustini authoritas, breviter demonstremus. Ex quatuor vero capitibus, veluti ex quatuor fontibus, omnis nostra manabit oratio, & doctrinæ Augustinianæ commendatio: nempe ex Oraculis Summorum Pontificum, ex dictis Conciliorum, ex testimonij Sanctorum Patrum, & ex elogij virorum illustrium.

CAPUT I.

Commendatio doctrinae D. Augustini, ex oraculis Summorum Pontificum.

A ugustini doctrina, in quæstionibus preferuntur de gratia, à supremis Ecclesiæ capitibus, non tam approbata quam consecrata fuit.

Celestinus I. in Epistola ad Episcopos Galliae, Augustini scripta & doctrinam his verbis commendat: *Augustinum sanctæ recordationis virum, pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistra suspicio[n]is rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse habitu[m] meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis Prædecessoribus habere[re]tur.* Benè ergo de eomines in commun[i] senserunt, ut pote qui ubique cunctis amoriuerit & honori.

Leo Magnus ita S. Augustini doctrinam approbavit, ut illius verba transcriperit, & pro fidei regulis adversus Pelagianos, ad Concilium Araucicanum secundum miserit, ut ab Episcopis ejusdem Concilij subscriberentur & reciperentur, sicut factum est.

Gelasius in Concilio cum septuaginta Episcopis habitu de Apocryphis scripturis, approbavit Pars IV.

omnia scripta S. Patris Augustini, in materia prædestinationis & gratiæ, contra Pelagianos tradita, damnando oppositam sententiam Cassiani & Fausti. Et Epistola quinta, quæ est ad Picenos Episcopos, adversus quendam Pelagianâ doctrinâ infectum, qui audiebat doctrinam Sancti Augustini, & S. Hieronymi reprehendere, ita scribit: *Adhuc maius scelus accrescit, ut sub conspectu & presentia Sacerdotum beatæ memoria Hieronymum atque Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrorum, mūca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suavitatis lacerare contendere.*

Hormisdas Epist. 67. ad Possessorum in fine, sic dicit: *De arbitrio tamen libero & gratia Dei, quid Romana, hoc est Catholica, sequatur & afferet Ecclesia, licet in varijs libris Beati Augustini, & maxime ad Hilarium & Propperum, hoc possit cognosci, tamen in scirijs Ecclesiasticis expressa capitula continentur, quæ si tibi defunt, & necessaria creditis, definabimus.* Hæc autem capita illa esse videntur, quæ in Epistola Cœlestini continentur, quæ esse desumpta ex S. Augustini doctrina, nullus ignorat.

Joannes II. de Sancto Augustino ita habet in Epistola decretal ad Avienum Senatorem, Liberum, & Severinum: *S. Augustinus cuius doctrinam, secundum prædecessorum meorum statuta, Romana sequitur & servat Ecclesia.*

Innocentius I. in responsione ad Synodum Carthaginensem atque Millevitanam, litteras utriusque Concilij, ab Augustino scriptas, plenas fidei appeti, totaque religionis vigore firmatas.

6. Bonifacius I. (ut refert S. Prosper in fine libri contra Collatorem) cùm esset dottissimus, adversus libros tamen Pelagi, Beati Augustini responsiones poscebat.

Urbanus IV. in Diplomate ad Academiam Tolosanam sic ait: *Nos attendentes quantâ (S. Thomas) à Deo scientiæ dotatus, Ordinem Fratrum Predicatorum, & universam Ecclesiam illustraverit, ac Beati Augustini vestigia inseguens, Ecclesiam eandem doctrinis & scientijs quamplurimis ornauerit, &c.* In qua approbatione illud ponderandum est, Pontificem ex eo capite Aquinatem commendare,

V 2 quod

quod Ecclesiam illustraverit: catenus vero Ecclesiam illustrasse ait, quatenus Augustinum vestigis prosecutus est; subindeque censet, S. Thomam ideo consecutum esse Scholarum magisterium, quia fidelis fuit magni Augustini Discipulus; quod maxima est ipsius Augustini ejusque doctrinae laus & commendatio.

Clemens VIII. universas de auxiliis divinae gratiae controversias, ad S. Augustini doctrinam, veluti ad lydium lapidem, expendi voluit & resolvi, ut constat ex Oratione quam disputationibus illis praemisit, & que in Actis illarum Congregationum habetur. Quavis (inquit) nisi Deo rationem reddere debeam mearam actionem, dicam tamen imprestatiarum rationes propter quas adstringere statui totam hanc disputationem, ad normam S. Augustini de Gratiis. Prima est, quod si teste S. Prospero, fere initio libri contra Collatorem, viginti annorum spatio, aries Catholica Ecclesie ita dimicavit pro gratia contra Pelagianos, ut tandem Augustino duxerit, oportet etiam ut in causa consimili, eundem ducem agnoscamus, & sequamur. Secunda est, quod idem Sanctus nihil videtur pratermississe eorum que ad presentes controversias pertinent.... Tertia tandem ratio est, quod cum multi Pontifices & praedecessores nostri, doctrina S. Augustini tam fuerint assertores, ac vindices, ne quasi hereditario jure eam in Ecclesia relinqui vulnerint, aquum non est ut patiar illam hac hereditate pridari.

Denum Alexander VII. in Brevi dato 7. Augusti 1660. ad Academiam Lovaniensem, Praeclarissimum Ecclesie Doctorum Augustini & Thomas Aquinatis, incontra, intissimaque dogmata vocat.

CAPUT II.

Commendatio doctrinae S. Augustini ex dictis Conciliorum.

Non solum Summi Pontifices, sed Sacra etiam Ecclesiae Concilia, Augustini doctrinam commendarunt. Canones enim Acausane Synodi secundae (ut §. praecedenti annotavimus) Augustinianae plerunque sententiae sunt, inquit ex Augustino de verbo ad verbum exscripti.

Quinta generalis Synodus collat. 3, in fine haec habet: Sequitur per omnia Santos Patres & Doctores Ecclesie Athanasium, Hilarius, Basilium, Gregorium Theologum, & Gregorium Nyssen, Ambrosium, Augustinum, &c. ac suscipimus omnia quae de recta fide, & condemnatione hereticorum expounderunt.

Generalis Synodus V III. ita habet: Sed etiam Augustini religiosa memoria, qui inter Africanos Episcopos splenduit, diversa Epistola recitata sunt, significantes quod oportet hereticos & post mortem anathematizari.

Concilium Valentini III. sub Lothario Imperatore cap. 1. haec scribit: Indubitanter autem Doctores pie & recte tractantibus verbum Dei veritatis, ipsique Sacre Scriptura lucidissimis Expositis, id est Cypriano, Hilario, Ambroso, Hieronymo, Augustino, & terisque in Catholicis pietate quiescentibus, reverenter auditam & obtemperanter intellectum submittimus, & pro viribus qua ad salutem nostram scripsierunt, amplectimur. Loquitur Conci-

lum de materia gratiae, prædestinationis, & liberi arbitrij.

Concilium Toletanum VIII. Canone 2. de Augustino sic loquitur: Vir quoque sanctissimus Augustinus, vestigationis acumine caatus, inveniendi arte precipuis, afferendi copia profusa, eloquentia flore venustus, sapientie fructu fecundus, hoc in suis narrat affatus, &c.

Concilium Florentinum sess. 7. sic habet: Nunc Sanctorum Doctorum authoritates in medium afferamus, ac in primis Augustini, illustrissimum Latinorum Doctoris, quem quinta Synodus consecravit.

Denum Patres Tridentinae Synodi, in definitiobibus suis adornandis, non modo sensum, sed & Augustini verba exscriperunt.

CAPUT III.

Commendatio doctrinae Augustini ex SS. Patribus.

Sancti quoque Patres Augustini doctrinam misericordias encomijs celebrarunt. D. Hieronymus, quamvis Dialogos adversus Pelagium inccepisset, cum tamen profunda & ecclesiastica Augustini de gratia scripta perlegisset, sibi silentium imposuit, supercedendum arbitrans huic labori. Unde in fine libri tertii Dialogorum contra Pelagianos, sic ait: Supercedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij, in Sylvam ne ligna feras: aut enim eadem doceremus ex superfluo, aut si nova vulnerimus dicere, a clarissimo ingenio occupata sunt meliora.

S. Prosper in præfatione libri contra Collatorem, loquens de Augustino, ait: Viginti amplius annis contra inimicos gratia Dei, Catholicæ aries hujus viri ductu pugnat & vincit. Vincit dico, quia non sinit respirare quos vicit. Et in Epistola ad Rufinum capite ultimo: Tu autem dilectissime, si vere de his questionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis impendere curam, ut in confitenda Dei gratia, defactissimam ac saluberrimam, Evangelicæ, Apostolicæque doctrina intelligentiam consequaris.

Et rursus in carmine contra ingratatos cap. 3. sic habet.

An alium in finem posset procedere Sanctum. Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat: Quem Christi gratia cornu Vberiore rigans, nostro lumen dedit aeo. Accensum vero de lumine: Nam cibus illi Et vita & requies Deus est, omnisque voluptas, Vnus amor Christi est, unus Christus est horum illi. Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi Omnia, & in sancto regnat sapientia templo. Istius ergo inter cunctos qui de gregi Sancto Insanas populare feras, industria major. Majus opus, torum præstantius imbut orbem, Nam quocumque gradua convertit callidus hostis, Quaque per ambages anceps iter egit operata, Hujus ab occiso est præventus mille viarum. Infideli, aditum non reperiens ultam, Cumque foris rabies avidorum exclusa luporum,

Frenderet,

Prenderet, inque omnes mendacia verteret artes, Nec mentes ullarum Ovium corrumpere posset, Nec dubia obliquis turbare corda querelis, Istius ore viri fecit Deus, istius ore Flumina librorum mundum effluxere per omnem, Quod mites, humilesque bibunt, campisque animalium, Certant vitalis doctrina immittere rivos.

S. Fulgentius lib. 2. de veritate prædestinationis & gratiae cap. 18. Beatus Augustinus (inquit) induitus ex alto, abundantius illis omnibus (id est Graecis & Latinis Patribus) laboravit, non autem ipse, sed gratia Dei cum illo..... Sensum quippe Christiani habens, tam gratia Dei, quam humani arbitrij, & officia dicerebat & merita, semper diuinis humana subjiciens, & veraciter docens, divinitus homini & gratiis justificationis donum, & bona voluntatis exordium, & plenum tribui glorificationis efficiunt..... Nec solùm ipse de hoste victoriā referens triumphavit, quin etiam posteris certandi & vincendi ordinem, se quando vista pravitas recidice ausu infandum caput erigere niteretur, ostendit.

S. Paulinus Epist. 31. ad Augustinum, ipsum appellat sal terra, & lucernam dignè super candelabrum Ecclesie positam; & os eius fistulam aqua viva, & venam fontis eterni.

S. Prudentius Trecensis Episcopus in Epistola ad Hincmarum & Pardulum, haec scribit: Hoc primum præcipue vestram sinceritatem monens & postulans, ne doctrinam Beatissimi Patris Augustini, omnium absque ulla dubietate undequaque doctissimi, sanctarum Scripturarum autoritatem in omnibus concordissimam (quippe nullus Doctor abstrusa earum scrupulosus rimatus, diligenter exquisierit, verius invenerit, veracius protulerit, luculentius endaverit, fidelius tenuerit, robustius defendenter, effusus disseminaverit) vestri Pontificatus tempore, commento quolibet impugnari non permittatis: quod tanto ecclesiæ gratia munere donata sit, ut nullo cujusquam conanime latentes evelli posit: eam illam & Apostolica Sedis sublimitas, & totius Ecclesie Catholice unitas, autoritate concordissima approbarint ac roborarint.

Africanus Episcopi in Sardinia exules, in epistola Synodica sic habent: Pra omnibus studium gerite, libros S. Augustini, quos ad Proserpum & Hilarium scripsit memoratis fratibus legendos ingerere.

Denum S. Bernardus serm. 8. in Cantica: S. Augustinus (inquit) est validissimus maleus hereticorum. Et Epist. 77. ad Hugonem: Ab his duabus columnis (Augustinum loquor & Ambrosium) credite mihi, difficultate avellor cum his me errare aut sapere fateor.

CAPUT IV.

Commendatio doctrinae S. Augustini, ex viris illustribus.

Non solum SS. Patres, sed etiam alij celebres viri, eruditione & pietate insignes, Augustini doctrinam commendant, & varijs encomijs celebrant.

Cassiodorus in Chronica ait: Augustinus est omnium litterarum magister. Et Divin. lection. cap. 22.

Pars II.

Ipse (inquit) Doctor eximus Beatissimus Augustinus, debellator Hereticorum, defensor fideliū, & famosorum palma certaminum, in quibusdam libris nimia difficultate reconditur, in quibusdam sic est planissimus, ut etiam parvulus probetur acceptus, cuius aperta suavia sunt, obscura vero magnis utilitatibus farcta pingue sunt.

Boëtius: Augustinus Afer, vir eruditio[n]e toti orbis clarus, fide integer, vita purus, scripsit quanta nec inveniri possint.

Eusebius: Augustinus inter omnes Doctores egregios Ecclesie, omnibus est major.

Venerabilis Beda: Augustinus Hipponensis Episcopus, omnium Doctorum eximus.

Julianus Pomerius lib. 3. de vita contemplativa cap. 31. Sanctus Augustinus Episcopus, acer ingenio, suavis eloquio, secularis litteratura peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compeditus, in expositione fidei nostra Catholicus, in questionibus absolvendis acutus, in exortendis hereticis circumspectus, & in explicandis Scripturis Canonicas causas.

Victor Uticensis de obitu Augustini loquens, haec habet: Tunc illud eloquentie, quod per omnes Ecclesie campos ubertim decurrebat, ipsa morte siccatum est flumen, atque dulcedo suavitatis dulcissimam propinata, in amaritudinem absurta versa est.

S. Antoninus secunda parte Historie Titulo 8. Quasi Sol refulgens, qui dominus dicitur Planetarum, & pater luminis, super omnia luminaria splendens: Sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, pater Theologorum, suavis eloquio, omnes matemias penetrando dilucidans.

B. Jordanus de Saxonia serm. 148. ait Augustinum alios Doctores antecellere, quantum ad dictorum sufficientiam, quia nihil deest in libris Augustini, quod pertinet ad scientiam legis divinae. Unde dicit Volusianus scribens ad Augustinum: Vtcumque in aliis Sacerdotibus toleratur infiditia, sed cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi Dei deest quidquid Augustinum contigerit ignorare.

Sixtus Senensis in sua Bibliotheca, verbo Augustinus, ait: Vir supra omnes qui ante eum & post eum, hic usque fuere mortales.

Thomas Waldensis loquens de S. Augustino: Absit (inquit) a sobrio Lector, & Catholicus expostore, peruersa sentire de columna Ecclesie, de fundamento veritatis.

Cardinalis Bellarmus lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 11. ubi dixit, sententiam D. Augustini in materia prædestinationis fuisse ab Ecclesia non semel tantum approbatam, sic de illa concludit: Itaque Sedes Apostolica, non tantum semel, sed etiam secundum & tertio, aduersus Pelagianorum reliquias pro defensoribus gratia & prædestinationis sententiam tulit, ut jam hac sententia, scilicet Augustini, non quorundamque Doctorum opinio, sed fides Ecclesie Catholice dici debeat.

Suarez prologeno sexto de gratia cap. 6. Quidquid in materia de gratia Augustinus ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinet, a quolibet sapiente & erudito Theologo tenendum est, etiam si certò non constet esse ab Ecclesia definitum.

Pater Thomas de Lemos, qui in Congregatione de auxiliis feliciter disputavit, Tractatu 4. de haeresi Pelagiana cap. 1. sic loquitur: Supremus post Apostolos gratia defensor, & Pelagiana haeresis gloriosissimus debellator fuit magnus ille Pater Augustinus, Ecclesia lumen, fidei columen, Evangelij tuba, orbis